

POLITIKA VAROVANJA OTROK IN SMERNICE DELA ODRASLIH OSEB Z MLADOLETNIMI OSEBAMI

O Centru za družboslovno informatiko

Center za družboslovno informatiko (CDI) je bil ustanovljen leta 2011 in deluje pod okriljem UL, Fakultete za družbene vede. Aktivnosti centra so vezane na področje družboslovne informatike, internetne družbe, metodologije spletnega anketiranja in varne rabe interneta.

Člani CDI si pri svojem delu prizadevamo delovati v skladu z etičnimi in moralnimi načeli. Vsi zaposleni znotraj Univerze v Ljubljani smo podpisali tudi Izjavo raziskovalca o zavezi k uresničevanju etičnih načel UL.

Ker se pri svojem delu večkrat srečujemo tudi z otroki in mladoletnimi osebami, smo dodatno vzpostavili politiko varovanja otrok in njihovih pravic ter pripravili smernice dela odraslih oseb z mladoletnimi osebami.

S tem dokumentom smo seznanjeni vsi zaposleni znotraj CDI (posamezniki, ki prejema redno plačilo za delo znotraj CDI), projektni partnerji in ostali sodelujoči pri aktivnostih (plačani ali neplačani posamezniki, ki so se zavezali k poklicnemu ali prostovoljnemu delu za CDI), ki so vezane na delo z otroki in mladostniki. Ta politika varovanja otrok velja za vse zaposlene in sodelujoče, ki moramo delovati v skladu z njenimi zahtevami in razumeti sankcije in posledice, ki lahko sledijo zaradi kršitve te politike. Dokument predstavlja minimalni standard za vse sodelujoče.

Izjava o politiki

Vsak zaposleni znotraj CDI in ostali sodelujoči, ki sodelujejo v CDI aktivnostih z otroki, smo v celoti zavezani k varovanju zdravja in blagostanja otrok in mladoletnikov ter stremimo k temu, da bi bila zaščita otrok neločljiv sestavni del obstoječih politik za obvladovanje tveganj.

Dolžnost CDI je, da skrbi za vse otroke in mladoletnike, ki so vključeni v njegove aktivnosti, projekte in dogodke, spoštuje njih, njihove pravice (v skladu s Konvencijo združenih narodov o otrokovih pravicah) in njihovo človeško dostojanstvo ter deluje v najboljšem interesu otrok in mladoletnikov.

Pri tem smo zavezani najvišjim etičnim standardom ter mednarodni, EU in nacionalni zakonodaji, ki se nanaša na to področje.

1. Smernice za dobro prakso, ko se ukvarjamo z otroki in mladoletniki

Aktivnosti CDI, ki vključujejo sodelovanje z otroki, so naslednje:

- Udeležba na delavnicah, fokusnih skupinah ter t.i. panelih mladih;
- Sodelovanje v nagradnih natečajih namenjenih otrokom;
- Sodelovanje otrok in mladostnikov v raziskavah (npr. spletne ankete, fokusne skupine, intervjuji, evalvacije);
- Udeležba na dogodkih namenjenih otrokom in mladostnikom;
- Sodelovanje pri pripravi osveščevalnih in promocijskih gradiv (vključno s pripravo video posnetkov, objav za družabna omrežja ipd.).

Naslednje smernice podajajo informacije in priporočila dobrih praks:

- Zaposleni in sodelujoči v CDI obravnavamo otroke in mladoletnike dostojanstveno in s spoštovanjem na vseh področjih svojega dela. Ščitimo jih pred zlorabo, slabim ravnanjem in škodo za njihovo zdravje in razvoj ter delujemo v njihovo največjo korist. Uporabljamo vse razumne ukrepe za nadzor nad znanimi in predvidljivimi tveganji za otroke in mladoletnike, ki sodelujejo v CDI aktivnostih, in zagotavljamo, da organizacijski procesi in postopki, otrokom ne bi povzročili škode niti namenoma niti nevede, temveč nasprotno – zagotovili zanje najboljše rezultate.
- Od vseh zaposlenih znotraj CDI in partnerjev, ki sodelujejo v aktivnostih z otroki, se pričakuje, da razumemo svoje odgovornosti pri zaščiti otrok, kar vključuje tudi primerno obnašanje in profesionalnost, ko delamo z otroki in mladoletniki.
- Prispevamo k izgradnji pozitivnega okolja, kjer bodo otroci spoštovani, spodbujani k razpravi, kjer jim bo omogočen razvoj njihovih potencialov in bodo spoštovane njihove človekove in otrokove pravice.
- Za vse člane osebja, ki so odgovorni za aktivnosti, kjer prihaja do direktnega stika z otroki in mladoletniki, se po potrebi izvede delavnica na temo varovanja otrok in dela odraslih oseb z otroki in mladostniki.
- Tisti člani osebja, ki smo odgovorni za aktivnosti, kjer prihaja do neposrednega stika z otroki in mladoletniki, moramo zagotoviti, da so ukrepi za zaščito otrok učinkovito izpeljani. Pričakuje se, da bomo kakršno koli zlorabo otrok, morebitne kršitve ali pomisleke v zvezi z ravnanjem, ki ga opredeljujejo ta politika in smernice, prijavili pristojni osebi, zadolženi za zaščito otrok v okviru CDI.
- Pri vključevanju otrok v aktivno sodelovanje v različnih projektih aktivnostih CDI do otrok vedno pristopimo preko učiteljev ali staršev in ne neposredno. Prvi razgovor opravimo ob prisotnosti učitelja, starša ali skrbnika. Med postopkom otrok in njegovi zastopniki ne smejo biti deležni kakršne koli manipulacije ali prikrievanja načina sodelovanja in posledic, ki jih sodelovanje lahko ima.

- Otroci in mladoletniki, ki so vključeni v naše delo (ter njihovi starši in skrbniki oz. šole), so obveščeni o naših smernicah in postopkih.
- Stiki ena na ena med odraslo osebo in otrokom/mladoletno osebo so omejeni na minimum. Če je potrebno srečanje z otrokom/mladoletno osebo na samem, morajo vrata prostora srečanja ostati odprta in mora biti o srečanju obveščena še ena odrasla oseba.
- Na vseh dogodkih je vzpostavljen jasen sistem registracije, prihoda in odhoda udeležencev.
- Pri vseh aktivnostih, na katerih sodelujejo otroci in mladoletniki, so postavljeni jasni kanali komunikacije, če ima kdorkoli kakšne pomisleke/skrbi.

2. Nedovoljena ravnanja zaposlenih in prostovoljcev CDI z otroki ali mladoletniki:

Spodnja ravnanja so nedovoljena:

- Ravnanja do otrok, ki bi bila lahko dojeta kot nasilje, zloraba ali izkoriščanje (fizično, čustveno, spolno ali zanemarjanje).
- Spolni odnosi ali sodelovanje v kakršni koli spolni aktivnosti z osebo mlajšo od 18 let. Napačno prepričanje o starosti otroka ni izgovor.
- Uporaba novih tehnologij za izkoriščanje, nadlegovanje ali izsiljevanje otrok.
- Prikrivanje kaznovanosti ali obtoženosti/osumljenosti (trenutne ali pretekle) na področju z zlorabami otrok povezane kriminalitete.
- Neprijava kakršnih koli sumov glede varnosti otrok.
- Odobravanje ali sodelovanje v ravnanju do otrok ali v povezavi z otroki, ki je nezakonito, nevarno, škodljivo ali nasilno.
- Neenakovredno, diskriminatorno obravnavanje otrok in kakršnakoli zloraba moči nad otrokom ali mladoletnikom.
- Uporaba fizičnega kaznovanja otrok.
- Uporaba govora ali gest, vedenja, ki so do otrok neprimerni, nespodobni, žaljivi, nasilni, spolno namigujoči ali sramotijo, ponižujejo, omalovažujejo ali čustveno zlorablajo otroka.
- Jemanje enega samega otroka ali mladoletnika v avto ali na potovanje. V določenih okoliščinah, ko je to neizogibno, je treba pridobiti posebno soglasje staršev in skrbnikov oz. šole.
- Gostitev otroka na domu ali spanje v isti sobi z otrokom, s katerim je zaposleni prišel v stik prek dela v CDI.
- Opravljanje otrokovih zasebnih aktivnosti, ki bi jih lahko naredil sam, namesto njega (umivanje, oblačenje, pisanje sporočil itn.).

- Kakršenkoli nepotreben fizični kontakt med odraslim in otrokom ali mladoletnikom.
- Iskanje stikov ali preživljanje časa z otrokom (s katerimi je zaposleni prišel v stik preko svojega dela v CDI) izven CDI aktivnosti.
- Izraba otrok za kakršnekoli aktivnosti, ki bi se lahko štete za izkoriščanje otroške delovne sile.
- Pridobivanje kakršnih koli zasebnih kontaktnih podatkov otroka (na primer elektronski naslov, telefonska številka, kontakti na družbenih omrežjih, naslov, skype itd.). Izjema so kontakti, ki so neobhodno potrebni za delo in pridobljeni s soglasjem staršev.
- Opravljanje dela z otroki pod vplivom dovoljenih in/ali nedovoljenih psihoaktivnih substanc.

3. Sodelovanje na podlagi informiranega soglasja

Povsod, kjer je to potrebno, za vključevanje otrok v aktivnosti CDI v naprej pridobimo povsem prostovoljno in informirano soglasje s strani staršev oz. skrbnikov otroka in če je le možno tudi dodatno privolitev s strani otroka samega. Če otrok sodelovanje zavrne, se upošteva njegovo voljo, četudi je drugačna od volje staršev.

Staršem oz. skrbnikom in otrokom pred odločitvijo predložimo vse potrebne informacije (informativni list), da se lahko odločijo v najboljšem interesu otroka. Izjave o soglasju podpišejo pisno ali elektronsko. Izjave do 5 let hranimo v arhivih CDI v skladu z zakonom o varstvu osebnih podatkov in jih potem izbrišemo ali uničimo.

4. Anonimnost, zaupnost in varovanje osebnih podatkov

Vsi zaposleni v CDI smo kot zaposleni na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani pri svojem delu zavezani k varovanju osebnih podatkov v skladu z zakonom, kar izkazujemo s podpisom Izjave zaposlenega o varovanju osebnih podatkov.

Zaposleni na Univerzi v Ljubljani smo pri obdelavi osebnih podatkov, poleg evropske in nacionalne zakonodaje s področja varovanja osebnih podatkov, dolžni spoštovati tudi Pravilnik o varnosti obdelave osebnih podatkov na UL, ki je objavljen na [spletni strani univerze](#) in Pravilnik o postopkih in ukrepih za zavarovanje osebnih podatkov ter informacijski varnosti na Fakulteti za družbene vede.

Pri opravljanju svojih delovnih obveznosti lahko dostopamo do in obdelujemo osebne podatke samo, ko je to potrebno v okviru pooblastil in dodeljenih delovnih nalog s strani delodajalca, v skladu z namenom, za katerega je bila dana privolitev za dostop in obdelavo. Osebnih podatkov, s katerimi se seznanimo pri opravljanju svojega dela, ne smemo uporabiti za druge namene, še posebej zasebne, in jih razkrivati drugim nepooblaščenim osebam.

Elektronsko zbrane podatke hranimo na varnih strežnikih, do katerih lahko dostopajo le pooblaščene osebe in samo za namen, za katerega je bila dana privolitev za dostop in obdelavo. Podatke v papirnati obliki hranimo na varnih lokacijah, do katerih imajo dostop le pooblaščene osebe. Podatke hranimo do 5 let in jih nato uničimo ali izbrišemo, pri tem so izjema podatki elektronskih naslovov za e-novičnike, ki jih hranimo in obdelujemo dokler se naročnik ne odjavi od prejemanja novičnika.

Pri izvajanju raziskav in objavljanju rezultatov raziskav smo zaposleni CDI zavezani zagotoviti varno hrambo kakršnih koli osebnih podatkov in zagotavljanju, da objava agregatnih ali anonimiziranih podatkov ne vodi (neposredno ali posredno) v kršenje zagotovljene zaupnosti in anonimnosti.

Pri izvajanju anket, intervjujev ali fokusnih skupin, ki zbirajo in hranijo osebne podatke, skrbimo za zasebnost, varstvo osebnih podatkov ter zdravje in varnost udeležencev raziskav. Pri raziskavah s pomočjo elektronskih orodij (digitalni snemalniki ali kamere) smo še posebej pozorni na varovanje podatkov in varovanje osebnega dostojanstva.

Zelo previdni smo pri fotografiranju in snemanju otrok/mladostnikov. Vedno za to pridobimo dovoljenje. Nikoli ne fotografiramo ali snemamo otrok/mladostnikov za osebne ali tržne namene. Pri javnem objavljanju fotografij upoštevamo dostojanstvo in integriteto otrok ter pridobimo za to soglasje tako staršev ali skrbnikov kot samih otrok/mladostnikov.

V primeru kakršnih koli dvomov ali vprašanj v povezavi z varovanjem osebnih podatkov, še posebej pa pri osebnih podatkih otrok in mladostnikov, se obrnemo na zadolženo osebo na Univerzi v Ljubljani, ki deluje kot Pooblaščenca oseba za varstvo osebnih podatkov, dosegljiva na elektronskem naslovu dpo@uni-lj.si.

5. Prijavitvena dolžnost

Zaposleni v CDI imamo zakonsko določeno prijavitveno dolžnost, ki pomeni, da smo dolžni policiji ali tožilstvu prijaviti nasilje, kadar gre za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti in za katerega je zagrožena kazen zapora nad tri leta. V primeru, da je žrtev otrok, nasilje prijavimo pristojnemu centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilcu, če se z njim seznanimo v okviru svojega dela (in izven), pa najsi gre za zakonsko določeno kaznivo

dejanje ali ne. Ta dolžnost je tudi nad dogovori o zaupnosti in anonimnosti (glej zgoraj). V takih primerih, ko na primer do razkritij nasilja pride v okviru raziskav, študij, delavnic in drugih aktivnosti CDI, je treba nasilje prijaviti in o tej nameri in razlogih zanjo obvestiti tudi sodelujoče ali njihove skrbnike, razen če to onemogoči prijavo.

6. Zaposlovanje oseb za delo z otroki

Ko v okviru CDI zaposlujemo/angažiramo kadre, ki bodo aktivno vpleteni v delo z otroki in mladostniki, vedno preverimo njihovo primernost za delo z otroki ter nekaznovanost in pretekle izkušnje z delom z otroki. V primeru, da nimajo izkušenj, morajo nekaj časa delati z otroki pod nadzorom. Pred delom z otroki morajo opraviti obvezno izobraževanje o varnem delu z otroki in o otrokovih pravicah ter predložiti potrdilo iz kazenskih evidenc, da niso pravnomočno obsojeni ali obtoženi zaradi kaznivega dejanja.

7. Obveščanje staršev in skrbnikov

CDI bo obveščal in informiral starše in skrbnike o vseh vidikih programa, v katerega je vključen njihov otrok.

8. Stik z mediji

Pri delu z mediji (izjave, intervjuji, sporočila za javnost) zaposleni nikoli ne razkrivamo kakršnih koli osebnih podatkov ali podrobnosti o otrocih ali mladostnikih.

V primeru stika otroka oziroma mladostnika z mediji, se CDI zavezuje, da:

- bo pred snemanjem pridobil soglasje staršev ali skrbnikov za izvedbo intervjuja ali snemanja.
- bo pred intervjujem/snemanjem preveril, če so pravila intervjuja/snemanja jasna: kaj bo tema pogovora in kakšen je namen pogovora, kakšna je novinarjeva zgodba in njen okvir. S kom je bil še opravljen intervju in o čem? V kakšnem kontekstu bodo izjave otroka oziroma mladostnika uporabljene?
- se bo z novinarsko ekipo pred samo izvedbo intervjuja/snemanja dogovoril, da se sme navedbe otrok oziroma mladostnikov objaviti le po predhodni odobritvi CDI.

9. Zadolženi za zaščito otrok

Zadolženi za zaščito otrok pri CDI ima celotno odgovornost za zagotavljanje promoviranja in izvajanja politike zaščite otrok. Vloga te osebe je naslednja:

- da je seznanjena s principi dobre prakse za zaščito otrok in mladoletnikov;
- da sprejema prijave sumov ali domnev zlorabe in glede njih ukrepa;
- da zagotavlja, da se vse osebe zaveda politike zaščite otrok in postopkov za delo z otroki in mladoletniki;
- da zagotavlja primerno podporo vsem strankam v primeru, da pride do obtožbe;
- da na 3 leta ali po potrebi pogosteje pregleduje CDI politiko zaščite otrok in njene postopke ter uvaja spremembe, če so te potrebne;
- da zagotavlja delovanje vseh sistemov za shranjevanje in ohranjanje vse relevantne dokumentacije v povezavi z vprašanji zaščite otrok.

Zadolženi za zaščito otrok znotraj CDI:

1. Barbara Brečko, barbara.brecko@fdv.uni-lj.si
2. Ajda Petek, ajda.petek@fdv.uni-lj.si

10. Prijavni mehanizmi in postopki ob kršenju določil Politike varovanja otrok in smernic dela odraslih oseb z mladoletnimi osebami

V primeru sumov, skrbi ali opazanj vedenja s strani zaposlenega, projektnega partnerja ali drugega sodelujočega v aktivnostih CDI z otroki, ki kršijo te politike in smernice, o tem takoj obvestimo zadolženi za zaščito otrok. Takoj moramo prekiniti stik med zaposlenim in otrokom/mladoletno osebo oz. preprečiti nadaljevanje izvajanja nedovoljenega vedenja. Otroku moramo nemudoma zagotoviti varen prostor in potrebno podporo, kjer se ne bo počutil ogroženega. Obe zadolženi za zaščito otrok skupaj opravita informativni razgovor z otrokom in vpletenim zaposlenim (ločeno najprej z enim in nato drugim). O incidentu obvestita starše ali skrbnike. V primeru, da je prišlo do kaznivega dejanja, o tem takoj obvestita policijo oz. pristojni Center za socialno delo. Z namenom zaščite otroka in ostalih vpletenih celoten incident obravnavata zaupno in v skladu z otrokovimi pravicami. O sumih in incidentu ne seznanjamo ostalih, ki niso vpleteni v reševanje in obvladovanje incidenta, niti o tem ne razpravljamo javno. Zagotavljanje zaščite otroka in njegovih pravic mora biti bistvenega in osrednjega pomena pri načinu obravnave incidenta. V primeru policijske preiskave o incidentu CDI polno sodeluje v skladu s svojim zmožnostmi.